

Nyak'bi qa'ana

Nyak'b1 qa'ana

Şıkılybı ts'its'a'una:
Volodin Oleg

©IBT Moscow 2021

İn kitab Yusuf peyğambarne hək'ee vodun. Mana Yaaq'ubne, I'saq'ne, İbrahimne nasıləna ıxha. Yusuf peyğambar nyak'bı qa'as əxəna peyğambar xhinne ats'a ıxha. Mang'une vuk'lelqa geed dağamın yiğbı qadeeyid mang'vee Allahna yəq yik'el hivxan hav'u deş, Allahee uvhuynçile qığeç'u deş. İnsanaaşe cuk hı'iyın pişvalybyd mang'usse yik'el hixan ha'as əxə ıxha. Yusuf peyğambarık'le insanaaşe cus qəlas ha'an karbı, Allahee yugvaleeqa sak'al hı'iyid ats'a ıxha.

Yusufun nyak'bı

Yaaq'ubuke g'abıynbışın tarix inəxüü vod:

Yaaq'ubna dix Yusuf yits'iyıghıd (17) sennana cehilyniy vor. Mang'vee dekkine xhunaşşebışde Bilyhanneyiy Zilypanne dixbışika syuruniy uxhiyxhan ha'a. Yusufee manbışe qotkuda hidya'an işbı dekkısniy hixhara'anbı.

Yusuf dekkine q'əsvale uxuva, İzrailis (Yaaq'ub) mana gırgıne dixbışile geerniy ıkkıykan. Mang'vee Yusufus geed rangbınan tanalin iyxhva'a. Çocaaşık'le dekkıs Yusuf manbışile geer ıkkan g'acumee, mana manbışıs g'imeece qexhe. Mançıl-allab mang'uka kara'əba yuşan haa'as vukkiykan deş.

Yusufuk'le sa nyak' g'ece. Mang'vee man nyak' çocaaşıs yuşana'a. Mançile qiyğa çocaaşıs mana sık'ırrar g'imeece qıxha. Yusufee manbışik'le eyhen:

– Zak'le g'acuyne nyak'ıl k'ırı gyaqqe! Şi çolune yı'q'nee alafniy iyt'al. Sayid sayangada yızın alaf suğots'u qotkuda ulyozzuriyn, vuşunbud yızınçine hiqiy-alla sadı mançine ögiyl vuk'ul avqa qav'u.

Çocaaşe mang'uk'le eyhen:

– Hək'erane, ğu şas paççahne ixhes, xəbvallane haa'as?

Cun nyak'bı məxüd yuşan hı'il-alla, mana sık'ırrar g'imece qexhe.

Yusufuk'le sa medın nyak' g'ece, man çocaaşis yuşan hı'ı eyhen:

– Zak'le meed nyak' g'acu, k'ırı gyaqqe! Veriğ, vaz, yits'ısable (11) xəne yizde ögiyl k'yoyzariy.

Mang'vee nyak' dekkısiy çocaaşis yuşana'ang'a, dek mang'uqa aldarxhun eyhen:

– Man vak'le g'acuyn nyak' hucoova eyhenne? Hək'ebane, zınar, yedir, yits'ısayre (11) çocur abı, yiğne ögiyl ç'iyelqamee k'yoozaras?

Dekkee Yusufee uvhuyn in cuvab yik'el aqqaqqan, çocaaşemee man höödəxə deş.

Çocaaşe Yusuf massa hele

Yiğbışde sa yiğıl Yusufun çocar Şekem eyhene şaharne suralqa dekkın syuru uxhiyxhana'as hapk'ining'a, İzrailee cune duxayk'le Yusufuk'le eyhen:

– Çocaaşe Şekemne sural syuru vodun uxhiyxhan ha'a. Qora ğunar manbışisqa yəqqı'l ha'as.

Yusufee dekkık'le eyhen:

– Nya'a ı'qdə?

Dekke mang'uk'le meed eyhen:

– Hak'ne ilekke, çocar yugbaye, syuru üç'üddaye?
Qiyğab zas sa xabar able.

Mana məxür Xevronne q'adaalile Şekemqa yəqqı'l ha'ana. Mang'vee çocar çolee t'abal ha'ang'a mang'usqa maa'ar sa insan qızaxxa. Mane insananee mang'uke qiyghanan:

– Hucoone t'abal ha'a?

Mang'vee eyhen:

– Zı çocar t'abal haa'a. Hucoone ixhes, zak'le eyhelan, manbışe syuru nyaadiy uxhiyxhan ha'a?

Mane insanee eyhen:

– İnençe apk'ıninbı. Zak'le manbışike «Dotan eyhene şaharne suralqa vüqqəsva» g'ayxhı.

Yusuf ayk'anna çocaaşiqar qihna. Mang'usqa manbı Dotanee gyabak'a. Çocaaşik'le mana əq'ənançe qöö g'ecena. Yusuf hixharasse, çocaaşe mana gik'asva q'arar hoole. Manbışe sana-sang'uk'le eyhen:

– Haane, nyak'bı g'ecena qöövur! Qudoora mana xhyan sa'ane k'oraleeqa g'uvoxharas. Qiyğad, mana çolane həyvanaaşe qoduva eyhes. Manked g'ece, nen eyhenbiyyi mang'un nyak'bı.

Man xərne çocuk'le Ruvenik'le g'ayxhımee, Yusuf manbışde xılençe g'attixhana'asdemeeyhen:

– Qudoora mana gidek'as, eb k'idyyaa'as, vuşucar

deşde cigee sa qooqqune k'oraleeqa g'uvoxharas, hooracen, saccu mang'uk sumoot'a.

Mang'us ikkiykanan, Yusuf çocaaşine xilence g'attixhan hı'ı dekkısqa qıkkes.

Yusuf çocaaşısqa hirxhılymee, çocaaşe mang'une tanalin şen rangbınan kar ts'its'ı'ı g'eeşşen. Vucur xhyan deşde k'oraleeqa g'uvoyxhar.

Çocar kar oxhanas giv'uring'a, Gilead eyhene cigeençe qöön I'smı'ı'lybışın karvan g'ece. Manbışe devabışılqa alixxhı ədvıyatbı, balyzam, ətrıyatbı əlyhəəyiy man karbı Misırqa ıkkees. Yahudee çocaaşık'le eyhen:

– Şi çoc gik'u, man dyugul he'ee, şas mançike hucoone hixharas? Qudoora mang'uk sidyoot'as I'smı'ı'lybışıs massa heles. Nəxürçar mana yışda çoc eyxhe, şı sa ebanbı vob.

Çocaaşe mang'une cuvabıl k'ırı ilıyxhen.

Maqa şen Midiyanğançe qöön kar massa helenbı hipxhırmee, çocaaşe Yusuf k'oraleençe alqavhu I'smı'ı'lybışıs g'ane (20) gumuşus massa hele. Manbışer Yusuf qıkkekana Misırqa.

Ruven k'oraalisqa sark'ilymee, g'ecen, Yusuf maa'ar deşor. Çoc maa'ar g'idecesse mang'uk divan qitxhu cune tanalin qıt'axxa. Qiyğa mana çocaaşısqa sak'ı eyhen:

– Gade şaa'ar deşor, həşde zı hucoone ha'as?

Manbışe Yusufun tanalinbıd alyat'u, q'ına givk'u eb ülyööq'ə. Qiyğale çocaaşe man rangbınan tanalin dekkısqa adı eyhen:

– Şak'le in avaykı, ilekke, man tanalin yiğne duxaynee, deşxhee dişene?

Dekık'le tanalinbı qıvats'ı eyhen:

– İn tanalinbı yizde duxaynbıvud! Mana bahalne həyvanın orxhun ixhes! Hək'erar Yusuf qodu-soduvur!

Yaaq'ubee cune tanalinbı qıt'axxı, culqa palanbı alya'a. Mana duxayqa geer geşşu. Gırgın dixba, yişba mang'us yik'bı heles savayle. Mang'us manbışıl k'ırı alixhes diykkın, eyhen:

– Zı ahaleeqa duxayna ak' avqu əlyhəəs.

Mana duxayqa geer məxür geşşu.

Mane Midiyanaşeer, Yusuf Misirne fironne g'aravulyçeeşine xəring'us Potifarıs massa hele.

Yusuf Potifarne xaa

Rəbb Yusufukaniy vor, mana gırgın kar uftanda ha'as həsiləxhenaniy. Yusuf Misirğançene xəring'une xaaniy axvana. Mang'une xəring'uk'le g'ecen, Rəbb mang'ukavur, mang'vee gırgın işbı uftanda həsilya'avud. Yusuf xəring'une ulesqa yugra qarı, mang'uke xəring'vee cusdacar nukar ha'a. Xəring'vee Yusufuke cun xav vuk'lek ikkekana hı'ı, cun gırgın karıd mang'une xıleqa quvu. Mang'vee Yusufne xıleqa xaanaiy karana xəbvalla quvuyle qiyğa, Rəbbe Yusuf-alla Misirğançeng'une xaas barakat hoole. Potifarne xaa, çolee, gırgıne karee Rəbbina barakat g'ooce giviyğal. Mang'vee cun gırgın kar Yusufne xılyaqqa qele, mang'une vuk'ulee otXHun-ulyodğuyLe ğayrı medın hiççud eyxhe deş.

Yusuf tanaler, aq'vayler micagra ıxha. Sabara gah ilğevç'uyLe qiyğa, xəring'une xhunaşşeyna YusufuLqa ul gıpxhı eyhen:

– Qora zaka g'alixhe.

Yusufus man ha'as ikkiykan deş. Mang'vee məng'ı'k'le eyhen:

– Zı inyaanang'a xəring'uk'le cune xaa hucoo ıxhay, nen ıxhay ats'a deş. Zı həşde ine xaa xərna

eyxhe. Yizde xəring'vee cune xaadın gırgın kar vale
ğayrı yizde xıleqa quvu. Saccu ğu, cuna xhunaşşeva,
qideele. Zı nəxüdnə məxdun qəlasın he'e? Man he'ee
Allahne ögeyir xənnə bınahee k'eyxhas!

Məng'ee man yiğıs Yusufuk'le eyhe ıxha,
Yusufusmee məng'ı'ka ixhesır, g'alixhasır ıkkən deşdiy.

Yusuf sa yiğıl cune işiqar qihna xaaqa ikkeç'e.
Xaane insanaaşike ar vuşucar ıxha deş. Məng'ee mana
tanalinçike aqqı «Zaka g'alixheva!» eyhe. Yusufee
tanalinbı məng'ı'ne xıle g'ali'ı g'aqa hexva. Zəiyfayk'le
g'acuyng'a, Yusufee tanalinbı cene xılevud g'ali'ı hixu,
məng'ee xaane insanaaşılqa onu'u eyhen:

– İlyaake, vuşde xəring'vee şı tesser hee'ecenva
cühüt şasqa arı! Mana zaka g'alixhasva zasqa qarı,
zımee xəbna ts'ir hav'u! Yızda ts'ir g'avxhumeə,
mang'vee tanalinbı g'ali'ı g'aqa hixu!

Potifar xaaqa sak'alarmee, məng'ee Yusufun
tanalinbı cesne havace. Məng'ee adamiysıd akaran
karbı yuşanı'ı, eyhen:

– Ğu inyaqa ariyne nukar cühüt'e, zı tesser he'esva
zasqa ikkeç'u, 1zı manke k'arats'ana ts'ir hav'u! Ts'ir
g'avxhu mana tanalinbıd g'ali'ı, g'aqa hixu.

Yusuf zindaneeqa araççe

Yusufne xəring'uk'le xhunaşşeyn «yiğne nukaree zak in hı'ı» cuvabbı g'ayxhesse, mang'us k'yabaylena. Yusuf aqqı zindaneeqa, paççahın avqvuynbı havaacene cigeeqa qele.

Rəbb Yusufukaniy vor. Yusufus Rəbbe yugvalla ha'a: zindanne xəring'une ulesqa mana yugra qarayle. Zindanne xəring'vee zindane avqvuyngırğınbı Yusufne xılyaqa qoole. Maa'ad ha'ane gırğıne işbışis Yusufeni yəbvalla haa'a. Yusufusqa quvuyne işbışde nençikacar zindanna xərna ilyakkana deşdiy. Rəbb cukava, Yusuf gırğın işbı uftanda ha'as həsiləxhenaniy.

Avquynbışin nyak'ı

Sabara gah ılğevç'uyle qiyğa, Misirne paççahne insanaaşee, ulyoğan helenbışde xəring'veyiy gıney qecenbışde xəring'vee paççah qəllamışxhesın kar ha'a. Manbı avqu g'aravulyçeeşine xəring'une xaane, Yusuf aqqıne zindaneeqa qoole. G'aravulyçeeşine xəring'vee manbı qoolenbı Yusufusqa, Yusufee manbışis k'ılvalla hee'ecenva.

Misirne paççahna ulyoğan helenayiy gıney qecena sabara gahna zindanee avxuyle qiyğa, sa xəmdə manbışik'le curayn-curayn mə'nabınan nyak'bı g'ece. Yusuf miç'eer manbışisqa qarımee, manbışe aq'vabı havaxanı'ı g'ece. Yusufee cuka sacigee xəring'une xaa, zindanee havaacene fironne insanaaşıke qidghın ha'an:

– Nya'a g'iyna aq'vabı havaxanı'ı?

Manbışe mang'uk'le eyhen:

– Nyak' g'acu, man nyak' nen eyheniy, eyhes əxəna deşur.

Yusufee manbışik'le eyhen:

– Nya'a Allahee dişde ats'al hele, nyak' hucoova eyheniyva eyhesin? Hinnalan man zas yuşan he'e.

Ulyoğan helenbışde xəring'vee cun nyak' yuşan hı'ı eyhen:

– Zak'le nik'ek yizde ögee t'imilena tayang g'avcu. Mane t'imilene tayangıl xheyible tübəyyiy. T'ur qı'ğə-qı'ğə mançin t'et' g'avhu, t'imıl aleyli'ı. Yizde xile fironun k'olanıy vod, zı man ts'ets'ybı fironne k'oleeqa hoç'un, yicid fironusqa q'uvu.

Yusufee mang'uk'le eyhen:

– Man in eyhen vodun: xheyible tübəə xhebille yiğ eyhen vodun. Xhebne yiğile fironee ğu zindaneençe qığavhu yisseyne işilqa sak'ala'as. Şenkiyn xhinne mang'us ulyoğan helena ixhes. Hucoon ixhes, gırgın kar yəqqı'lqa gitxhumeə, zı yik'el qale'e. Zas sa yugvalla hee'e, fironusne yızın do ağmiş he'e. Zı ine zindaneençe g'attixhan he'e. Zı cühüt'yaaşine cigeençe qöqüna vor, inyayıd zı zindaneeqa gixhasın hiççud hı'ı deş.

Gıney qeceng'uk'le Yusufee nyak' yugvalis yuşan ha'a g'acu eyhen:

– Zak'leme nik'ek yizde vuk'lel oo xheyible ç'emç'e cagvarane gıneyna g'avcu. Oğane ç'emç'ee fironusva hı'ıyn curayn-curayn gıney ıxha. Mane ç'emç'eençis şit'yaaşe k'ufarniy ı'xiyxə.

Yusufee inəxüd eyhe:

– Man in eyhen vod: xheyible ç'emç'e, xhebille yiğ eyhen vod. Xhebne yiğile fironee ğu zindaneençe qığavhu, yiğna vuk'ul candakike curav'u, candak yivele qı'xəs. Şit'yaaşed cis k'ufar ı'xəs.

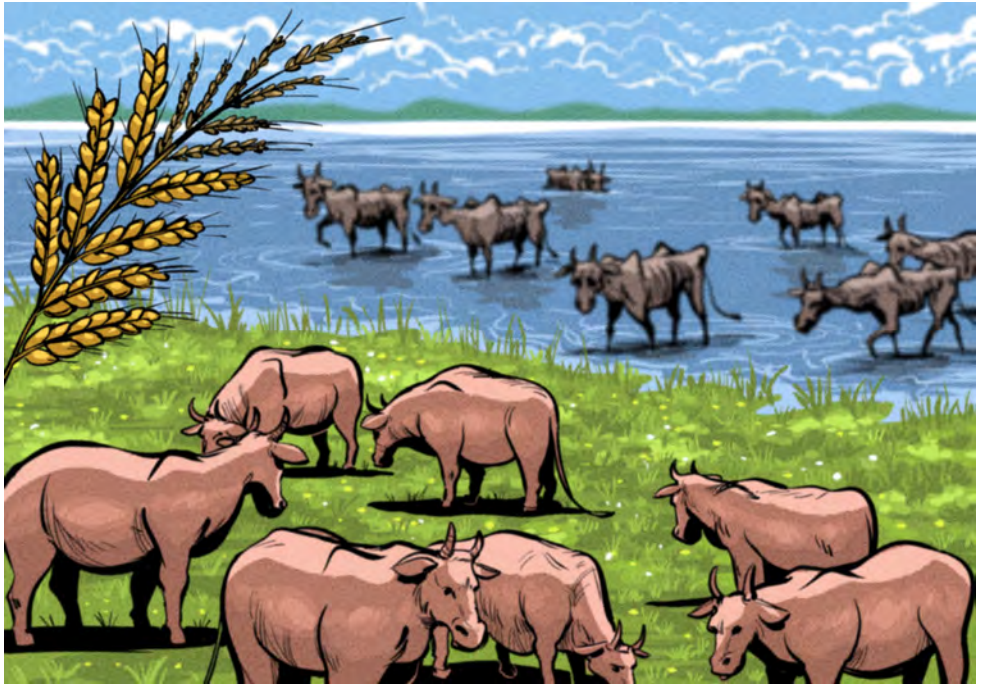

Xhebne yiğile fironun yedike ıxhayn yiğ eyxhe.
Mang'vee cune insanaaşis otXHun-ulyodğuy hele.
Ulyoğan helenayiy gıney qecena zindaneençe qığav'u,
cune insanaaşine hiqa qavayle. Ulyoğan helenbışda
xərna şenkiyn xhinne cune işilqa sak'ala'a, mang'veyid
ögiylin xhinne k'ola fironne xıleqa qele. Gıney
qecenabışda xərnar gıvayxanna. Gırgın kar Yusufee
uvhuyn xhinne eyxhe.

Ulyoğan helenbışde xəring'vee Yusuf yik'el qalya'a
deş, yik'el hixanı'ına.

Fironuk'le g'acuyn nyak'bı

Q'ölle sen ılğec'uyle qiyğa fironuk'le inəxdun nyak'
g'ece: mana Nil eyhene damayne mıglek ulyorzul
eyxhe. Dameençe yighıble micagna tavulyňa zer
qığevç'u, damayne mıglek uxhiyxhan giyğal. Mançile
ğayrı dameençe meeb yighıble qəlana, k'üvəna zer
qığooç'e. Manbı atk'ın şenesa zerbışde k'ane damayne
mıglek ulyoyzar. Qəlaneyiy k'üvəne zerbışe yighıble
micagna tavulyňa zer hööğəna. Mane gahıl firon
nik'ençe muğur qexhe.

Mana meer nik'eeqa ark'iniys, medın nyak' g'ece: sa sukune cucukeençe yighıble gyavts'una micagna sukena gıt'y (sunbul) ələə g'ooce. Mançile qiyğa şargıne mıtsee gyotxhuniyn yighille k'üvən suken gıt'y aleylə. K'üvəne sukunee gıt'yın yighıble micagna gyavtsuna sukuna gıt'y höögəna. Manke firon muğur qexhe, man sa nyak' ıxhay ats'axhen.

Miç'eer mana suğotsuyng'a cusda ciga iveeke deşiy. Misirın nekke k'oran ək'elikan insanariy cadu ha'anbı mang'vee cusqa saa'a. Fironee manbışis cun nyak' yuşan he'eeyid, manbışik'le ats'axhe deş man hucoo eyheniy.

Ulyoğan helenbışde xəring'vee fironuk'le inəxüd eyhe:

– Fironuk'le eyhesın cuvab zas həşde yik'el qadı. Sa yiğıl firon it'umra cune nukaraaşılqa qəllamışxha, mang'vee zınar gıney qecenbışda xərnar g'aravulyçeeşine xəring'une xaane zindaneeqa akky'a. Sa xəmdə yişde q'öng'uk'lesana curayn-curayn mə'nabınan nyak'bı g'ece. Maa'ar şakasana g'aravulyçeeşine xəring'una nukar, cühüt' cehiliyne. Nik'ek g'acuynbı şı mang'us yuşanı'ı. Zak'leyiy şeng'uk'le curayda-curayda, yişin nyak'bı nen

eyhenniyva mang'vee uvhuyn. Gırgın kar mang'vee eyhəxüd ıxha. Zı yizde yisseyne işilqa sak'ı, gıney qecenar gıvarxınna.

Fironee Yusuf cusqa qoyt'al. Mana hamankecar zindaneençe qıǵavhu, vuk'ul gyapxı, tanalinbı badal hı'ı, fironusqa qarayle. Fironee Yusufuk'le eyhen:

– Zak'le sa nyak' g'acu, man nen eyhen ıxhay, şavusse cad eyhes dəxı'yn. Zak'le g'ayxhiyn, vasse nik'ek g'acuynbı nen eyhenbıyiyva eyhes əxəvud.

Yusufee inəxüd eyhe:

– Man zaken deş vod. Allahee fironus kara'əən alidghınıy qelesın.

Fironee eyhen:

– Zak'le nik'ek g'acuyn, zı Nil eyhene damayne mıglek ulyorzulyur. Dameençe yıghıble tavulyna micagna zer qıǵevç'u, damayne mıglek uxhiyxhan giyǵal. Mançile qiyǵa yıghıbleb geeb qəlana, həlale g'a'aypxhına zer qıǵevç'u. Misirvolle zak'le məxdun qəlan zerbı g'acu deşdiy. K'üvəneyiy qəlane zerbışee, yıghıble ts'eppa dameençe qıǵevç'una tavulyna zer opxhunna. Tavulyun zerbı mançine vuxhnyaqə atk'ineeyid, mançin vuxhunbu mə'lim hidi'iynbı. Manbı nəxüdiy vod, həməxüdüd axuynbı. Manke zı muǵur qıxha.

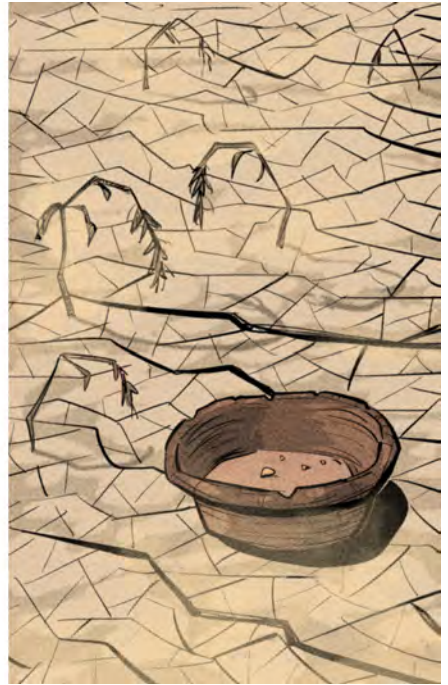
Qiyğa zak'le nik'ek in g'acu: sa sukune cucukeeñçe yighible gyavts'una yugna sukuna gıt'y alyabı. Mançile qiyğad yighille şargıne mıtın gyoxhxhani'iyn k'üvən, q'əran sukun gıt'y aleylə. K'üvəne sukune gıt'yın yighible yugna sukuna gıt'y hööğəna.

İn nik'ek g'acuyınbı, zı cadu ha'anbışis yuşanı'iynbı. Zak'le man nen eyheniy, eyhes əxəna dexhana.

Yusufee fironuk'le eyhen:

– Fironne nyak'bışe sa karake yuşana'a. Allahee, vucee ha'asın kar fironus ats'axhya'a. Yighible tavulyına zeri yighible yugna sukuna gıt'y yighille sen eyhen vodun. Mane nyak'bışe sa karake yuşana'a. Mançile qiyğa qığevç'una yighible k'üvənayiy qəlana zeri, şargıne mıtsee gyopxhunna yighible q'ərana sukuna gıt'yıb, yighille sen eyhen vodun. Man yighille senna mısvalla vuxhes eyhen vodun.

Zas fironuk'le manvaniy eyhes ıkkın, Allahee, vucee ha'asın kar fironus ats'axhya'a. Sık'ınne gahıle Misir geed barakanan yighille sen g'iğalas. Mançile qiyğa yighille senna məxübna mısvalla vuxhes, Misir vuxhana ögiylına baraka mançin yik'el hivxanaa'as. Mısvalin nyaq'v q'əra qaa'as. Mana mısvalla məxüb yı'q'ba ılğevç'uva, ögiyl vuxhana barakat ulesqa qavaales deş. Fironuk'le man nyak' q'ö'es g'acuyng'a,

Allahee man kar hək'edad sık'ınne gahile vuk'lelqa qalya'asınva eyhen ıxha.

Mançil-allar fironee Misirne ölkayna xərna gixhxhesda ək'elikanayiy ats'aalikana insan t'abal he'ecen. Fironee ölkavolle cun insanar ç'ak'ınbı xhinne gyuvxhecen, Misir sav'uyne sukuke manbışe xhob'esda pay barakanane yighne senna see'ecen. Hasre manbışe mane yugne senbışee alyabına mana suk şaharbışee, fironee əmr hav'uyın xhinne, see'ecen. Man sı'iyın gırgın kar Misirilqa qalesde yighne mıssıne seniys ixhecen, ögiyle qööne mane yighne mıssıne senee ölkeebınbı xhal hımbat'acenva.

Yusufun Misirna xərna ıxhay

Fironusiy cune insanaaşis mana fikir yik'eençe vooxhe. Mang'vee cune insanaaşik'le eyhen:

– İna insan xhinnena şok'le Allahın Rı'h vodnana insan aveekesdane?

Fironee Yusufuk'le eyhen:

– Vak'le Allahee in karbı haguxhee, man vale ats'alikana, vale k'orane ək'elikana deşdava eyhen vodun. Zı ğu yizde xaana xərna giyxhe, yizde ölkayne

gırgıng'vee ğu uvhuyn ha'as. Saccu zı paççah xhinne vale xərna ixhes.

Fironee Yusufuk'le meed eyhen:

– Həşdiyle ilekke, zı ğu bıkırne Misirna xərna giyxhe.

Mang'vee cune t'ubelyna t'ucva g'avşu Yusufne t'ubelqa qaa'a. Mang'ulqa nekke yugne katanıke hı'ıyn g'üvənan tanalınbı ali'ı, gardanılqab k'ınəğəyke hı'ıyn t'exa qalya'a. Fironee mang'us cune daşk'abışın qöd'esın hele. Qiyğab manbışile hiib əlyhəne cune insanaaşılqa əmr hav'u eyhen:

– Yəq' hevlecenva ts'irbı he'e.

İnəxür fironee Yusufuke Misirnacar xərna ha'a.

Fironee Yusufuk'le eyhen:

– Firon zı ixheyir, ğu ittevhu bıkırne Misiree şavacad t'ub ı'ğviykaraa'as deş.

Fironee Yusufus Safnat-Paneah do giyxhe. Mang'us xhunaşşe yixhecenva On eyhene şaharne kaahinna Fotiferanna yiş Asnat heele. Yusuf mançer ayk'anna bıkırna Misirna ölka alycaaxhvas.

Misirne paççahısnee, fironusnee işılqa giyğalang'a, Yusufuqa xhebts'al (30) senniy vod. Mana fironusse qığeç'u, Misirvolle alycaxxvas ayk'an. Barakatnane yighne senee ç'iyeyn geed xəttə kar aleylya'a. Mane

barakatnane yighne senee Misiree alyadıyn gırgın kar
Yusufee şaharbişeeqa sa'a. Hucooyiy mane şaharne
hiqiy-allane çolbuşeençe sı'ı, mane şahareeyid
g'alyadaççe ıxha. Yusufee deryaheena g'um xhinne
geeb suk saa'a, mang'vee mana qəpəqəs dyooxheva
qəbəqqə deş.

Yusufus, mıssın senbı qalesse, On şaharne kaahinne
Fotiferanne yişşe Asnate q'öyre dix uxu. Mang'vee
ts'errıyne duxayn do Menaşşe (*yik'el hixana'as*) gıxhxı
eyhen:

– Man do zı mançil-alla gıxhxı, Allahee zı
ts'its'l'inbiyyi dekkın xav yik'el hixana'as hassırva.

Mang'vee q'ör'esde duxayn do Efrayim
(*barakatnana*) gıxhxı eyhen:

– Man do zı mançil-alla gıxhxı, zı mane cigee
uts'ur ts'its'e'eyid, Allahee maa'ar zı barakatnana hı'ı.

Yusufee uvhuyn xhinne, Misiree yighille barakatnan
sen g'attıtxhın, yighille mıssın sen giyğal. Mıssıvalla
gırgıne cigabişee vooxhena, saccu Misirıl oxhanasın
kar dena idyavxu. Misirne cəmə'ətın oxhanasın kar
g'at'umee, manbı k'yokkanbı fironusqa oxhanasın kar
heqqas. Mang'vee cəmə'ətık'le eyhen:

– Hudoora Yusufusqa havak'ne, mang'vee uvhuyn
he'e.

Ç'iyeyn aq'vavollete mıssıvalla vuxha. Misir mısvalla geeb xəb qooxhe g'avcu, Yusufee suk sav'uyın cigabı aaqı, mançe Misirbışis suk massa hoole giyğal. Gırgıne ölkabışee it'umna mısvalla gibğilil-alla, gırgınəng'ançe insanar Yusufusqa abayle vuxha suk alivşes.

Yusufun çocar Misirqa abayle

Yaaq'ubık'le Misir suk vobva ats'axhamee, mang'vee dixbışik'le eyhen:

– Nya'a şu sana-sang'uqa ilyaaka avxu? Zak'le g'ayxhıyn Misir suk vobubva. Havak'ne mançe şasda suk alivşe, deşxheene şı xhal hapt'as.

Yusufna yits'iyre (10) çoc suk alivşesva Misirqa havayk'an. Saccu Yusufna çoc Benyamin Yaaq'ubee çocaşika g'ıxele deş. Mana qəyq'ənnə Benyaminık sayid sa kar eyxheva. Kana'anaaşine cigabışee mısvalybıva, suk ulyooşenbışika İzrailin dixbıb abı vuxha.

Yusuf bıırne ölkayna xərnaniy, Misirvolleteb suk vuceeniş massa hoole. Yusufun çocar abıyng'a mang'une ögiyl ç'iyelqame k'yobzuriynbı. Yusufuk'le cun çocar g'avcuykum qıvats'eeyib, qıvdyats'inçilqa

hadaççe. Manbışika mana sacurayracar eyxhe.

Yusufee manbışike qiyghanan:

– Nençene şu abı?

Manbışe eyhen:

– Kana'anne ölkeençe, otxhanan kar alışşes.

Yusufuk'le cun çocar qıvaats'anbı, çocaaşik'lemee vuc qıvats'ı deş. Yusufus cehilyng'a çocaaşine hək'ee g'acuyn nyak'bı yik'el qadı, manbışik'le eyhen:

– Şu casusarıb, ölkayn it'um hidi'iyn cigabı ats'axhxhesıb abı!

Çocaaşe mang'uk'le eyhen:

– De'eş, yişda xərna, yiğın g'ular otxhanan kar alışşes abı. Yişin gırgınbı sang'un dixba vob. Yiğın g'ular qopkuyn insanar vob, şi casusar deş vob.

Yusufee manbışik'le eyhen:

– De'eş, şu abıynbı g'aces, nyaadiy yişde ölkayn it'um hidi'iyn cigabı!

Manbışe eyhen:

– Şi yiğın g'ular yits'ıq'öyre (12) çoc vob, Kana'anne cigeençene sang'un dixba vob. Yişda k'ınna çoc dekkıne k'ane vor, manasar xəəqa-ç'iyeeqa ıxha.

Yusufee manbışik'le eyhen:

– Gırgın kar zı şok'le uvhuyn xhinnevud, şu casusarıb! Zı şu inəxüb siliys üvxəs: fironne vuk'lelen

k'in g'iysar, vuşda k'inna çoc inyaqa ittyareene, şosse inçe əlyhəəs vəəxəs deş. Vuşda sa g'axile k'inna çoc ayrecen, avxuynbıb inyaa avqvas. Manke zak'le g'acesın şu eyhen horee-hək'enee. Deşxheene, fironne vuk'lelqa k'in ixhecen, şu casusarıbva!

Yusufee manbı xhebillə yiğna zindanee havaacı. Xhebıd'esde yiğil Yusufee manbışik'le eyhen:

– Zı Allahıle qəyq'ənnə: zı uvhuyn he'eene, şu üç'übba aaxvas. Şu qopkuyn insanarxhee hasre vuşda sa zindane axvecen, mansanbışemee xaa'ab mıssıba avxuynbışis suk vukkeecen. Qiyğa vuşda k'inna çoc zasqa ayre. Məxüd zak'le ats'axxhesın, şu eyhenbı hək'enbıyee, deşxhee dişeeene. Mançika şunab hapt'iyke g'attivxhanasınbı.

Mançis çocaaşe ho'ova eyhe. Manbışe sana-sang'uk'le eyhen:

– Hək'ebab şi çocus hı'iyncına cazaa vob ts'its'aa'a. Mang'vee şalqa miz ky'a'ang'a, şak'le mang'uk qitxhuyn divan g'acu, şi mang'vee uvhuyn hı'ı deş. Mançil-allad yişde vuk'lelqa in divan adı.

Ruvenee manbışik'le inəxüd eyhe:

– Zı uvhu dişdiy gadeys pısvalla hımaa'a, şumee zal k'ırı alixxhı deş. Həşdeb şi mang'une ebal-alla cazaa ts'its'aa'a.

Çocaaşik'le ats'a deşdiy Yusufee col k'ırı iliyxheva. Mana manbışika sak'ala'ang'une kumagıkva yuşan ha'a ıxha. Yusuf çocaaşisse şaqana ark'ın, geşşena. Qiyğar meer cosqacar sak'ı, manbışika gaf haa'a. Çocaaşine yı'q'neençe Şimon aqqeva əmr haa'a. Qiyğaler mana manbışik'le g'ece-g'ece iyt'alna.

Çocar Kana'aneeqa siviyyk'al

Yusufee əmr haa'a manbışın balagbı sukun gyats'e'e, co adıyn nuk'rad conecad balagbışeeqa gıxhxhe, yəqqı'sıd oxhanasın kar hele. Həməxüdüd ha'an. Çocaaşe suk əməleeşılqa alıvxhu, mançe avayk'ananbı. Manbışde sang've xəmə g'aahane cigee əməleys yem helesva balagın ghal aaqıyng'a, balagne ghalee cun nuk'ra g'ece.

Mang'vee çocaaşik'le eyhen:

– Yızın nuk'ra sak'ıyn, haane yızde balageevud.

Manbışın yik' aqqaqqa, qəpq'ı'n sana-sang'uk'le eyhen:

– Şak Allahee hucooyiy hı'ı?

Manbı dekkıne k'anyaqa Kana'anne cigabışeeqa qabı, mang'us vuk'ləlqa qadıynbı inəxüdü yuşan ha'a:

– Şene ölkayna xərna şaka sacurayracar yuşan hı'ı.

Mang'uk'le həməxüd ats'axxha, şi menne ölkayn casusarniyxan. Şimee mang'uk'le uvhuyn: «Şi qopkuyn insanar vob, casusar deş. Şi yits'ıq'öyre (12) çoc sa dekkın dixba vob. Sa yişda çoc xəəqə-ç'iyeeqa ıxha, k'ınna yişda çocur Kana'anne cigabişee dekkine k'ane vor». Şene ölkayne xəring'vee şak'le uvhuyn: «Şu qopkuyn insanar vuxhay inçike ats'axxhes: çocaaşına sa yizde k'ane g'alerçe, şunab xizanbı mıssıvalike g'attixhan haa'as suk alyapt'ı hudoora. Mançile qiyğar k'ınna çoc zasqa ayre. Manke zak'le ats'axxhesın şu casusaraye deşxhee qopkuyn insanare. Qiyğaler vuşda çoc şosqa quvu, zı ine cigabişee iviykarasiy kar alişşes şosqa hassarasın».

Balagbı haç'a'ang'a çocaaşik'le con nuk'ranan yut'elybı caa'ad iveeke. Cocarıb cona dekkır nuk'rabı g'acu qəvəyq'ənanbı. Yaaq'ubee manbışik'le eyhen:

– Şu zı dixbışkəna hı'ı! Yusufır deşda, Şimonur deşda, həşder Benyamin qıkkeka! Man eyxhen gırğın zak eyxhe!

Ruvənee dekkık'le inəxüd eyhe:

– Ğu mana yizde xıleqa qele, zı mana vasqa sak'al ha'asda. Zı mana vasqa sak'al hide'eene, yizda q'öyursana dix gyapt'e.

Yaaq'ubee eyhen:

– Yızda dix Benyamin maqa şokasana ı'qqəs deş. Yızde xhunaşseyke Raahileyke sa hamana axu, mang'una çoc qik'una. Sayid mang'une vuk'lelqa yəqqə sa kar qadeene, zı q'əsvalee mane uts'uruka ahaleeqa əlyhəəs.

Misireeqana q'öb'esda safariy

Kana'anaşine cigabişee mısvalyby geedniy qeetxha. Çocaşe Misirğançe abına suk opxhun g'apt'imee, dekkee manbışik'le eyhen:

– Havak'ne şas sık'ının oxhanasın kar alişşe.

Yahudee mang'uk'le inəxüdü eyhe:

– Şene insanee şas yugda g'ayxhı'ıyn, yızde ulesqa qımaale şokasana vuşda çoc dexhene. Ğu çoc şaka g'axuvuyxhiy şi hapk'ın vasın otxhuniy ileşseyiy. Ğu mana g'ıxdevee, şi maqa vüqqəs deş. Şene insanee şak'le uvhuynniy çoc ittyare yızde ulesqa qımaale.

Manbışde dekkee İzrailee eyhen:

– Nya'a şu zalqa ina ver ablyav'u, nişisne şu şene insanık'le uvhu şoqa sayır çoc vornava?

Manbışe eyhen:

– Mane insanee yişdeyiy yişde xizanbışde hək'e

geed qidghınbı hı'ı: «Həşde dek üç'ürne vor? Merna şoqa çoc vornane?» Şınad mang'une alidghınıybışıs cuvabniy qele. Nya'a yişde ək'eleeqa qadayleyiy, mang'vee çoc ayreva eyhes ıxhay?

Yahudee dekkık'le İzrailik'le eyhen:

– Gade g'aykke, şı əlyhəəs. Ğunar, şınab, uşaxarıb hidyapt'ı manke üç'übba aaxva. Zı mang'ul-alla vas cuvab qeles, ğu mana zake qiyghne. Zı mana vasqa qidyaree, yiğne ögiyl ulyozar hide'ee, zı yiğne ögiyl qik'asmee vuk'ul avqa ixhes. Şı vaxt ilğıdyavhunaxhiy, həşdilqasse q'öneyəqees hapk'ın qabı vooxheyiy.

İzrailee eyhen:

– Mennəxüd dexhexhenee, şu in kar he'e: q'oç'ebışeeqa ine cigayne inette yugne meyvabışıke, qiyğale xhinne balyzam, sık'ının itv, ədvıyat, ətrıyat, püste, badam sı'ı mane insanıs pay xhinne ıkkee. Q'öd şene ögiylinmeen nuk'ra aleet'e. Balagbışeead yı'q'əlqa qadıyn nuk'rad ıkkı vuşde xileka sak'ale'e, sayıb manbı balagbışeeqa yugba ilydyaakı vooxhe. Çocur alyart'u, mane insanne k'anyaqa savk'le. Gırgın əxəne Allahee mana insan şos məxür g'üvəna qe'ecen, mang'veeyir vuşda şenasa çociy Benyamin şoka xaaqa

savak'alas havaasrecen. Zınar uşaxarşikena ixhesxhee,
hasre ixhecen.

Çocaaşe Benyaminır, paybıd, q'öd şenimen
nuk'rad alyat'u hamankecab gyabak'anbı yəqqı'lqa.
Misırqa hipxhır manbı Yusufusqa qavayle. Yusufuk'le
Benyaminır manbışika sa cigee g'acumee, cun xav
vuk'lek ıkkekang'uk'le eyhen:

– İn insanar yizde xaaqa quvku, həyvvan gyuvk'u
ç'əra qee'e, manbışe zaka yı'q'l'hiyn karbı oxhanas.

Mane insanee Yusufee cuk'le nəxüdiy uvhu
həməxüdüd ha'an: man insanar quvkekkanbı Yusufne
xaaqa. Manbışe co Yusufne xaaqa quvkekkava qəpqr'n
eyhen:

– Şene ögiyl balagbışee sak'alı'iyne nuk'ral-alla şi
quvkekka. Mang'us şalqa xıl g'ot'alas, şale ğamxha
əmələr g'ayşu, şake nukarar haa'as vukkan.

Manbı xaaqa əkkəəne cigee Yusufne xav vuk'lek
ıkkekang'usqa qeəpxha inva eyhe:

– Yişda xərna, şi şene ögiylib otxhanan kar alişşes
abıynbınıy. Şi xəmdə aaxvane cigee balagbışin
ghalybı aaqiyng'a, gırgıng'uk'le cun nuk'ra nəxüdiy

vod k'il qidexha balagne ad iveeke. Həşde man şi
yişde xıleka yı'q'əlqa sak'ala'a. G'iyneysın otxhuniy
alışşesınıd şi nuk'ra curayda adı. Şen nuk'rad şavaame
yişde balagbişeeqa gixhxhı, ats'a deş.

Xav vuk'lek ikkekang'vee eyhen:

– Gırgın çine cigal vod, qıməəq'ən. Vuşdeyiy vuşde
dekkine Allahee man nuk'ra vuşde balagbişeeqa
gixhxhı. Şu şene ögee adıyn nuk'ra zasnə vod.

Qiyğaler Şimon manbışisqa qığayhe. Mane
insanee çocar qavaylenbı Yusufne xaaqa. G'elybı
hoğalasın manbışis xhyaniy əməleeşisın yemıd helen.
Çocaaşik'le uvhuyng'a co Yusufuka yı'q'ı'hin kar
maa oxhanasva, manbışe mana qalessə con paybı
qığa'anbı.

Yusuf xaaqa qarımee, manbışe co adıyn paybı
hagu, mang'une ögiyl çiyelqamee k'yoozaranbı.
Yusufee manbışike qidghın ha'a:

– Co nəxübiyva? Şena şu eyhena vuşda q'əsda dek
nəxürneva? Meernaneva həşde?

Manbışe eyhen:

– Yiğna g'ul, yişda dek meerna, yugra vor.

Manıd uvhu Yusufne ögiyl ç'iyelqamee
k'yoozaranbı. Yusufne ul alivk'arav'uyng'a cune
yedikena çoc Benjamin g'acu eyhen:

– Şena şu zak'le eyhena k'inna çoc haynane?

Qiyğa Benjaminık'le eyhen:

– Dix, Allahee vas yugun helen.

Yusufuk'le çoc g'acumee, mang'un yik' hoyç'an
giyğal, geşşuy qadayle. Mana ek'ra qığeç'u, cune
gozeeqa ark'in yugra geşşena. Yusuf aq'va hodğul
qığeç'e. Mang'vee geşşuy aqqı əmr haa'a:

– Otxhuniy qalle.

Otxhuniy mang'us curayda, çocaaşis curayda,
mang'uka kar otxhane Misirbışis curayda qadayle.
Misirğançenbışisse Cühüt'yaaşika sacigee kar
oxhanas əxən deşdiy, mançile Misirğançenbı
həlyvəyq'ənanbıniy. Yusufne ögiyl çocar senbışis sik'ı
çiçiqab qihna gyuv'araa'a. Manbı sana-sang'uqa ilyaakı
mattebaxhenbı. Yusufne ögiylyne otxhuniybışike
manbışisdab pay curaa'ana. Saccu Benjaminna pay
mansanbışde paybışile xhoniyyəqqee xəppa vuxha.
Məxüdü manbışe mang'uka yugda otxhun-ulyoğan.

Avguna kasa

Yusufee cun xav vuk'lek ikkekang'ulqa əmr haa'a:

– İne insanaaşın balagbı cosse qıkkes əxəsdemeene otxhuniyka gyats'e'e. Co adıyn nuk'rad conecad balagbışde ghaleeqa gixhxhe. Yızda nuk'rayna kasamee k'ıning'une balageeqa vucee sukuke quvuyne nuk'rayka sacıgee gıvxhe.

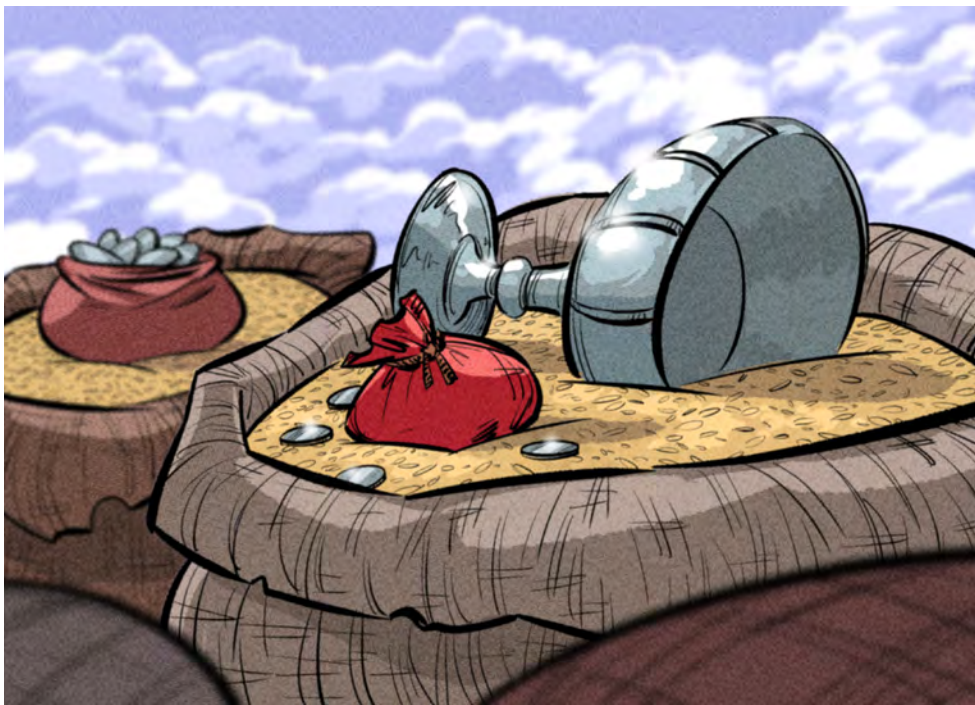
Şeng'vee gırgın Yusufee uvhuyn xhinne ha'a.

Miç'eed qıxhayng'a, in insanar cone əməleeşika sacıgee yəqqı'l aa'anbı. Manbı şaharılee geeb əq'əna qepxha deşdiy, Yusufee xav vuk'lek ikkekang'uk'le eyheng'a:

– Ek'ra oza qıxha mane insanaaşıqa qihna hoora, avarq'ılımee manbışik'le eyhe: «Nişil-allane şu yugvalis pisvalla hav'u? Nişil-allane yızde xəring'una nuk'rayna kasa qöpqü? Mang'vee mançe ulyoğan, falıka ilyakka. Şu qotkuda hı'ı deş!»

Xav vuk'lek ikkekana manbışıqa avarq'ıl cuk'le uvhuyn manbışılqa hixhara'an. Çocaaşe mang'uk'le eyhen:

– Nişil-allane yişde xəring'vee məxdun cuvab eyhe? Şasse g'ulaaşısse məxdun kar ha'as əxəye! Şak'le

balagbışee aveykiyn nuk'rad Kana'anee cigabişençe sak'alı'ı vas qadı. Nişil-allane şı xəring'une xaançe k'inəğəyiy nuk'ra qöqəs? Hasre man kar şavusneyiy aveeykı, mana insan gik'ecen, avxuynbıb xəring'us nukarar vuxhecen.

Mang'vee eyhen:

– Şu yugda uvheeyid, hasre inəxüd ixhecen: man kar şavusneyiy aveeykı mana yızda nukar ixhecen, mansanbışil bınah aaxvas deş.

Çocaaşe zarada balagbı gyaqqı çin ghalybı aaqa. Xav vuk'lek ikkekang'vee xəring'ule girğıl k'ining'ulqamee t'abala'ana, kasa Benyaminne balagee iveeke. Çocaaşe cok qıtxhuyne divanıke tanalinbı qıt'axxa'a. Qiyğa əməleeşilqa karıd alixhxı siviyk'alanbı şahareeqa.

Yahud çocaaşika sacigee Yusufne xaaqa qarayle. Mane gahıl Yusuf xaa eyxhe. Manbı Yusufne ögee çiyelqamee k'yoozaranbı. Yusufne manbışik'le eyhen:

– Şu hı'iyın hucoone? Şok'le ats'a dişdiy, zına xhinnena insan falıka ilyakkıme gırgın g'ecen?

Yahudee eyhen:

– Şi xəring'uk'le hucoovane, nenvane eyhes?
Nəxübne şi qopkuynbı xhinne haagvas? Allahee şi
hav'una bınah haagva. Həşde şınab, kasa neng'usneyiy
avaykı manar, yişde xəring'un g'ular vooxhe.

Yusufee eyhen:

– Zı məxdun kar ha'as deş. Kasa şavusneyiy aveykı
mana yizda g'ul ixhes, mansanbıb qı'dəpqı'n dekkısqa
savk'le.

Manke Yahud mang'usqa qıxha eyhen:

– Yizda xərna hucoone ixhes, yiğne g'ulus
xəring'uk'le cuvab eyhes hasre. Ğu firon xhinnena
insan ixheyir, ğu yiğne g'ululqa qəllamışmexhe. Şenke
xəring'vee g'ulaaşike qiyghıninniy: «Şoka dek, çoc
vornane?» Şi manke xəring'uk'le uvhuynniy: «Şaqa
sa q'əsda dek vorna, cuqar qəsvalee ıxhana sa k'inna
dix vor. Mang'una çoc qik'una, cune yedine dixbışike
mana sa axu, dekkısır mana geer ıkkın».

Manke ğu yiğne g'ulaaşik'le uvhuynniy: «Mana
zasqa ayre, zak'le g'aces». Şınad xəring'uk'le
uvhuynniy: «Gadeysse dek g'alerçes əxə deş,
g'alerçeyir, dek qik'asda». Ğumee yiğne g'ulaaşik'le
şak'le uvhuynniy: «K'inna çoc ittyareene, sayib yizde
ulesqa qımaale».

Yiğne g'ulusqa, yişde dekkısqa sapk'ılıng'a, yişde xəring'vee uvhuyn mang'us yuşanı'ıyn. Yişde dekkee uvhuyn: «Meeb havak'ne şas sık'ının otXHuniy alişşu alle». Şimee uvhuyn: «Vüqqəs vəəxəs deş. Saccu yişda k'ınna çoc şaka ı'qqəxhee, şasseb maqa vüqqəs vəəxə. Şasse şeng'usqa qeepxhes vəəxəs deş, k'ınna çoc şaka dexheene».

Yiğne g'ulee yişde dekke, şak'le uvhuyn: «Şok'le ats'an yizde xhunaşşee Raahilee zas q'öyre dix uxu. Sa dix yizde k'anençe ark'ın sak'ı deş, zınad uvhuyn: hək'erar mana sa bahalne həyvanın qodu-sodu ixhes. Həşdilqamee zak'le mana dix g'acur deş. Şu inasa dixır alyart'vee, mang'uned vuk'lelqa sa kar qadeene, ahaleeqa şu yizda cagvarana vuk'ul uts'uruka quvkees».

Həşde şassee yiğne g'ulusqa yişde dekkısqa savaak'alas vəəxəs deş. Mana mang'us geerxhe ıkkıykanna. Mana gade şaka g'ıdecveene, yik' qotxu qik'asda. Manke yiğne g'ulaaşə dekkına cagvarana uts'urun gyavts'una vuk'ul ahaleeqa quvkees.

Yiğna g'ul eyxhena zımee, dekkıs cuvab huvu uvhuyn: «Zı mana vasqa sak'alde'eene, yiğne ögiyl qik'asmee vuk'ul avqa ixhes». Hucoone ixhes, hasre gadeyne cigee xəring'us g'ul xhinne zı axvas, gader çocaaşika sark'ıl hooracen. Mana dena, nəxürne zı dekkısqa əlyhəəs? Havaasre zak'le dekkına vuk'ul uts'uruka g'umooecen!

Yusufee çocaaşik'le vuc vuşu ıxhay eyhe

Yusufusse öörxəs dəxhı' nukaraaşılqa ts'ir üvxiyxə:

– Gırınbı yizde k'anençe qığeepç'e!

Yusufee çocaaşik'le vuc vuşu ıxhay eyhemee manbışde k'ane vuşucar deşdaniy. Mana məxür axtıra geşşe giyğal, misirğançenbışik'le man g'ayxhı fironne xaane insanaaşis yuşan ha'a. Yusufee çocaaşik'le eyhen:

– Zı Yusuf vorna! Yızda dek meernane?

Çocaaşisse mang'us alidghınıy qeles əxə deş, hucoome eyhesınbı manbı aaxvanbı. Yusufee çocaaşik'le eyhen:

– Zasqana qeepxhe.

Manbı cusqana qepxhamee, eyhen:

– Şu Misirqa massa huvuna çoc Yusuf zı vorna.

Zı inyaqa massa huvuva şu qı'məəq'ən, şolqacab qəl hımaa'a. Allahee vuşda ı'mı'r havaacesva zı şole ögee inyaqa yəqqı'l hı'ı. Q'ölle sen ıxha ine cigabışee mısvalybı gidğılna, inçile qiyğa xholle sennad ezuyiy-qiyşılıy ixhes deş. Allahee zı şole ögee inyaqa xəbna suvabna iş haa'as, şu g'attivxhanav'u, ç'iyeyne aq'val havaacesva g'axuvu.

Mançıl-allar zı inyaqa Allahee g'axuvu, şu deş. Mang'vee zake fironus dek xhinnena insan, cune xaana xərna, Misir ölkab vuk'lek vukkekana hı'ı. Zaraba dekkısqa apk'ın mang'uk'le eyhe, dix Yusufee hayin vod eyhe: «Allahee zake Misir vuk'lek vukkekana hı'ı. Nimeeyiy əxə, zasqa ek'ra qora. Ğu Misir Goşen eyhene cigee axvas. Ğunar, yiğın kulyfatbıb, yiğın nevbıb, çavra-vəq'əd, yiğın gırgıncad kar zas k'ane ixhes. Maa'ar zasse vaqa ilyakkas əxəsda. Deşxheene, ğunayiy yiğna xizan, çavra-vəq'ə dağamiyvalee vuxhes. İnçile qiyğab xholle senna mısvalla vuxhes». Zı, Yusuf vorna şoka yuşana'ana, şok'led, yizde çoc Benyaminik'led man g'ecen. Misir zı nəxriy ats'a, şok'le inyaa hucooyiy g'acu mançına gırgınçına gaf yizde dekkıs hav'u, mana ek'ra zasqa ayre.

Yusufee cuna çoc Benyamin xhilibışeeqa sı'ımee

q'öyursana gyaaşe giviyğal. Qiyğa mang'vee avxuyne çocaaşısíd ubbabı hı'ı, geşşe-geşşe manbı xhılıbışeeqa sav'u. Qiyğale çocaaşe mang'uka meeb gaf hav'u.

Yusufun çocar abına gaf fironne xaane insanaaşılqa hiviyxhar. Mana gaf g'avxhuna fironur cun insanarıb şadeebaxhenbı. Fironee Yusufuk'le eyhen:

– Çocaaşik'le eyhe inəxüd he'ecen: «Vuşde həyvanaaşılqa kar alixxhı Kana'anne cigabışeeqa hudooracen. Qiyğab dekkır, xizanıb ana zasqa ablecen. Zı şos Misirin gırgınçile yugun ciga heles. Şunad ma'ad alyadıyn gırgınçile yugun kar oxhanas».

Sayid manbışik'le eyhe: «Inəxüd he'e: dekkısınıy vuşde xhunaşşeeşısın, uşaxaaşısın daşk'abı Misirğançe alyaat'u, gırgınbı inyaqa qudoora. Maa'ad axuyn vuşun kar qimiykan, Misireedın gırgınçile yugun kar vuşun ixhes».

İzrailyne dixbışe həməxüdüd ha'an. Yusufee fironee əmr hav'uyn xhinne manbışısın daşk'abıd, oxhanasın yəqqı'lqan otxhuniyíd helen. Manbışde gırgıng'us sa tanalınbı hele, Benyaminısmee xholle tanalınbıyiy xhebıd vəş nuk'ra hele. Yusufee dekkısva Misirin gırgınçile yugun kariy suk, gıney yəqqı'sın oxhanasın alixxhına g'able (20) əməle g'uxoole. Mang'vee çocar yəqqı'l haa'amee manbışik'le eyhen:

– Yəqqı'l uğmooda.

Manbı Misirğançe qığeepç'ı Kana'anne cigabişeeqa dekkıne Yaaq'ubne k'anyaqa qabı, mang'uk'le eyhen:

– Yusuf meerır, vucur Misir xhinnene ölkayna xərnavur!

Man g'ayxhı Yaaq'ubun yik' aqqaqqa, manbışe uvhuynçılqa hayexhe deş. Yusufee uvhuyn gırgın çocaaşe dekkıs yuşana'an. Vuc ıkkees Yusufee g'axuviyn daşk'abı g'acumee, Yaaq'ubun yik' cigeeqa qaylen. İzrailee eyhen:

– Həşde zak'le ats'axhxhayn yızda Yusuf meerır! Zak'le mançile yugun medın hucoone g'ayxhes! Hasre qik'asse sa hark'in mana g'aces!

Yaaq'ubun Misirqa hark'ınıy

İzrailee cuka vodun gırgın sı'ı, yəqqı'lqa gexha. Mana Beer-Şeveeqa hirxhıl cune dekkee I'saq'ee ı'bəədat ha'ane Allahıs q'urban ablyaa'a. Xəmde Allah İzrailis gyagu mang'ulqa onuiyn:

– Yaaq'ub! Yaaq'ub!

Yaaq'ubee «Hooyva» eyhe.

Allahee eyhen:

– Zı Allah vor, yiğne dekkee ı'bəədat ha'ana Allah.

Misirqa ı'qqəs qı'məyq'ən, Zı vake maa'ad xədı́n millet g'alya'as. Vaka Misirqa Zınar ı'qqəsda. Qiyğar yı'q'əlqa Zıcar ğu meer qalesda. Ğu qek'ang'a Yusuf yiğne k'ane ixhes.

Yaaq'ub Beer-Şeveençe ayk'anna. Yaaq'ubne dixbı́şe dekkır con uşaxarıb, yedarıb fironee Yaaq'ubulqa g'axuvuyne daşk'abı́şeeqa gyav'u quvkekka. Yaaq'ubeeyiy cune dixbı́şe çavra-vəq'əyiy, Kana'anne cigabı́şee co hı'iyń gırğın kar sı'ı Misirqa qavayle. Mang'vee cuka Misirqa dixba, yişba, nevabı, gırğına cuna xizancab alyapt'ı ayk'an.

Yaaq'ubuke (İzrailike) g'abı́ynbı

Misirqa İzrailika sacıgee cun dixbayiy dixbı́şike g'abı́ynbı qavayle. Misirqa qabı́yinbı́şın dobı inbı vod: Yaaq'ubna ts'erriyna dix Ruven.

Ruvenın dixba:

Xanok, Pallu, Xetsron, Karmi.

Şimonun dixba:

Yemuel, Yamin, Ohad, Yakin, Tsoxar, sayir
Kana'anğançene zə'ıfayke ıxhana Şaul.

Leviyn dixba:

G'erşon, Qohat, Merari.

Yahudun dixba:

Er, Onan, Şela, Peres, Zarax. Eriy Onan Kana'anne
ölkee habat'anbı.

Peresin dixba: Xetsron, Xamul.

İssaxarın dixba:

Tola, Puvva, Yov, Şimron.

Zevulunun dixba:

Sered, Elon, Yaxle'el.

Şenbı Leays Yaaq'ubıke vuxhayn uşaxarniy vob.
Leayee manbıiy yiş Dina Paddan-Aramee vuxu.
Leayeyn dixba, yişba, nevbı gırgınbı sacıgee
qəbəqqəxhee xhebts'ale xhebiyre (33) insan ıxha.

Gadın dixba:

Tsifyon, Xaggi, Şuni, Etsbon, Eri, Arodi, Areli.

Aşerin dixba:

İmna, İşvah, İşvi, Beria sayir manbışda yiçu Serax.

Berianın dixba: Xever, Malkiel.

Zilypanın Yaaq'ubıken dixba, yişba, nevbı gırgınbı
sacıgee qəbəqqəxhee ina yits'iyixhalle (16) insan
eyxhe. Lavanee mana cune yişşeyş Leays nukar
xhinneniy hiyvu.

Yaaq'ubne xhunaşşeyn Raahileyn dixba:

Yusufiy Benyamin.

Yusufus Misirne On şaharne kaahinne Fotiferanne yişşe Asnatee, Menaşşeyiy Efrayim donan q'öyre dix Misir vuxu.

Benyaminın dixba:

Bella, Beker, Aşşbel, Gera, Naaman, Exi, Roş, Muppim, Xuppim, Ard.

İna yits'ıyoq'var (14) insan Yaaq'ubuniy Raahileyn dixba, nevbı gırgınbı sacıgee qəbəqqəxhe vooxhe.

Daniyna dix:

Xuşim.

Naftaliyn dixba:

Yaxtsel, Guni, Yetser, Şillem.

Bilyhanın Yaaq'ubiken dixbayiy nevbı gırgınbı sacıgee qəbəqqəxhee ina yıghıyre (7) insan eyxhe. Lavanee mana cune yişşeyş Raahileys nukar xhinneniy hiyvu.

Yaaq'ubne dixbışde xhunaşşeeşile ğayrı, Misirqa mang'uke g'arına yixhts'ale yixhıyre (66) insan qarı. Yusufus Misir q'öyre dix ıxha. Yaaq'ubne xizanee Misir yights'al (70) insan eyxhea.

Yaaq'ubık'le Yusuf g'ece

Goşenqa əlyhəəna yəq vats'a vuxhesva Yaaq'ubee cule hiqa Yusufusqa Yahud g'ixele. Manbı Goşenısqa hiviyxarmee, Yusuf daşk'eeqa gyu'ur dekkıne İzrailyne ögiylqa hayk'an. Dek g'acuys mana xhılıbışeeqa s'ı xılece geşşena. İzrailee Yusufuk'le eyhen:

– Ğu yugra g'acu, həşde zasse qik'as əxə.

Yusufee çocaaşik'leyiy dekkıne xizanık'le eyhen:

– Hasre həşde fironusqa hark'ın eyhes, Kana'anne cigabışee eyxhena yizda dek, çocar cone xizanbışıka sacıgee zasqa abı. Manbı çobanar vob. Mançıl-allab manbı cone gırgıne karaka, çavra-vəq'əyka sacıgee qabı. Fironee şu qopt'ul qiyghanasın: «Hucoonexhe şu ha'anva?» Şunad eyhe: «Şi, yiğın g'ular, yişin dekkar xhinne, k'ilybanang'acab çavra-vəq'ee vuxha». Manva uvhee Goşen şos ciga heles. Misirğançenbıb çobanaaşile həlyvəyq'ənva, şos man ciga helesın.

Yusuf fironusqa hark'ın mang'uk'le eyhen:

– Yızda dek, çocar cone gırgıne karaka, çavra-vəq'əyka Kana'anne ölkeençe inyaqa Goşenqa qabı.

Qiyğa mang'vee çocaaşike xhoyre g'əxi' fironusqa abı. Fironee Yusufne çocaaşik'le eyhen:

– Hucoonexhe haa'an?

Manbışe fironuk'le eyhen:

– Yiğın g'ular, con dekkar xhinne çobanar vob. Şi inyaqa qabıynbı Kana'anne ölkee it'umun mısvalybı gidğılva, yiğne nukaraşısın çavra-vəq'ə uxhiyxhana'asın cigabı deşva. Hucoone ixhes, şı həşde Goşen aaxvas havaasre.

Fironee Yusufuk'le eyhen:

– Yiğna dekkiy çocar vasqavub abı. Misir vas ıkkanan ciga g'əyxə: dekkısiy çocarşıs ine cigayne gırgınçile yugne cigee ciga qee'e. Havaasre manbı Goşenee aaxvecen. Vak'le manbışın yugun çobanar vaats'axheene, g'əvxhee məxbınbı yızde çavra-vəq'əyqa ilyaakecen.

Yusufee cuna dek Yaaq'ub fironusqa arayle. Yaaq'ubee fironus xayir-düə hoole. Fironee mang'uke qiyghanan:

– Vaqa xhulelle senne vod?

Yaaq'ubee fironus inəxdun alidghınıy qele:

– Yizde ı'mı'ren vəşşe xhebts'al (130) sen zı inyaa-şaa hı'ı. Yizda ı'mı'r k'ilyba, dağamba vuxha. Dekkaşe menəəng'ə hı'iyn senbımeeyib xıliyba vuxha deş.

Yaaq'ub fironus xayır-düə huvu ayk'anna.

Yusufee fironee uvhuyn xhinne ha'a, dekkısdaiy çocaaşisda ciga Misir qaa'a, manbışis gırgınçile yugun Ramses eyhene cigeençe ciga hele. Sayid Yusufee dekkısın, çocaaşisın otXHuniy xızanbışis sik'ı havace.

Mısvalybınang'a Yusufee Misirıs xəbvalla haa'a

Mısvalla manimee geeb qooxhe, ç'iyeyne aq'val otXhanan kar ivdeeke giyğal. Misiriniy Kana'anın cəmə'ət mısvaline xılence hiççud dena aaxva.

Yusufee Misireneyiy Kana'anne insanaaşis suk massa huvu maadın gırgın pılbı fironus sa'a. Misirneyiy Kana'anne insanaaşın gırgın pılbı g'att'uyng'a, gırgın misirğançenbı Yusufusqa abı eyhen:

– Şas gıney hele. Nişil-allane şı yiğne ulene ögee hapt'as? Yişin pılbı g'attuynbı.

Yusufee eyhen:

– Vuşun pılbı g'att'uxhee, manke həyvanar alle, zı şos mançine cigee gıney heles.

Manbışe Yusufusqa con balkanar, çavra-vəq'ə,

əmələr ha'aykı adayle. Yusufee mane adıyne həyvanaaşike gıney badal ha'a. Mane sen mang'vee məxüdü manbışde həyvanaaşike gıney badal ha'a. Man sen ilğeeç'umee, manbı Yusufusqa abı eyhen:

– Vak'le ats'an, şaqa pıl deşin, yişin həyvandarıd vas ıxha. Şaqa yişde xəring'unemee tanbışileyiy cigabışile ğayrı hiççud axu deş. Nişil-allane yiğne ulene ögiyl şakınıd yişde cigabışikınıd ixhes? Şas, yişde cigabışiliy şal-alla gıney hele. Havaasre şı fironus nukarar vuxhes. Hucoone ixhes, şas sayid toxumbı hele. Manke şınab hapt'as deş, yişin cigabıd sahrılqa sak'alas deş.

İnəxüdü Yusufee gırgın Misirin cigabı fironus ileşşe. Mısvalybışil-alla gırgıne Misirğançenbışe con cigabı massa hele. Məxüdü Yusufee Misirğan gırgın cigabı fironne doylıqa alğa'a. Misireene gırgıne insanaaşike Yusufee fironus g'ular haa'a. Fironee kaahinaaşına hək' qooleva, mang'vee saccu manbışin cigabı ilydeşşe. Mana vucee qoolena hək' manbışde otXHuniys g'iviyxhar vuxha. Mançil-allad kaahinaaşe con cigabı massa hele deş.

Yusufee milletık'le eyhen:

– Həşde şınab, vuşun cigabıd zı fironus alişşu. Haane toxum, alyapt'ı ooze. Suk saa'ang'a xhonçuna

sa pay fironus qevle. Avxuna yoq'uble payıb oozasiy ooxhanas, şosiy vuşde xizanınbışis vuxhecen.

Manbışe eyhen:

– Yişda xərna, ğu şas yugvalla hav'u, ğu şı hapt'ıyke g'attivxhan hav'u. G'iyniyke şaqa şı fironun g'ular vob.

Yusufee ezu alyadıynçına xhonçuna sa pay fironus qevleva Misirne cəmə'ətis q'aanun gyuvxhu. Saccu kaahinaaşe ezu alyadıynçına xhob'esda pay fironus qıdyoole vuxha. Məxbına q'aanun Misir g'iynab vobna.

Yusufee dekkıs cuvab hele

İzrailyna nasıl Misireene Goşen avxu karana vuxha. Manbı maa'ab geeb qeebaxhe.

Yaaq'ub Misir yits'iyighalle (17) senna axva. Mang'vee vəşşe yoq'ts'ale yighille (147) sen hı'ı. İzrailyna qik'asda gah k'ane qooxheng'a, mang'vee cuna dix Yusuf qort'ul eyhen:

– Vas zı ıkkaxhee, xıl yizde bıdık avqa gıxhxı k'ın g'assır cuvab hele: zas yugvalla hee'e, yızda nyaq'v Misir hımaa'a. Zı qik'uyng'a Misirğançe qıkkee, yızın dekkar nyaabıy nyuq'vneeqa k'yav'u, zınar maa'ar k'eyxhe.

Yusufee mang'us inəxüd cuvab qele:

– Zı, ğu nəxdıy eyhe həməxüdüd ha'asın.

Mang'une cuvabıs dekke eyhen:

– Zas k'ın g'assre.

Mang'veeyid k'ın g'iysaran. İzrail vuc g'alirxhuyne karane vuk'lek qirzıl Allahıs düə haa'a.

Yaaq'ubee Efrayımısıy Menaşşeeys xayir-düə huvu

Sabara gahbı ilğeeç'umee Yusufuk'le uvhuyn:

– Dek ık'arır.

Mang'vee cuna q'öyre dix Menaşşeyiy Efrayım cuka alyapt'ı dek g'acesva yəqqı'lqa gexha.

Yaaq'ubus xabar g'uxoole:

– Haane yiğna dix Yusuf vasqavur ı'qqə.

İzrailik'le man g'ayxhı, gucuka vuc g'alirxhuyne tülee'ar giy'ar.

Yaaq'ubee Yusufuk'le eyhen:

– Gırgın əxəna Allah Kana'anne cigeene Luzee zas dyagu xayir-düə huvu, inəxüd uvhu: «İlekkende Zı yiğna nasıl geeb qaa'as, hexxaa'asda, vake xədn xalq' g'alya'as. Vale qiyğad vake g'abıynbışıs man cigabı hammaşıys heles».

Həşdiyle q'öyre yiğna dix, zı inyaqa qalessə, Misir

yedike vuxhaynbı yızınbı vuxhes. Efrayimiy Menaşşe, Ruveniy Şimon xhinne yızınbı vuxhes. Manbışile qiyğa vake g'abıyn uşaxar yiğınbı vuxhes. Manbışılqa gexhan cigabımee Efrayimileyiy Menaşşeyle ilğeeç'es. Zı inəxüd yızda Raahile qiyk'uva ha'a. Yızda Raahile zı Paddan-Arameençe siyk'alang'a Kana'anne ölkee Efratısqa hiviyxharnı cıgee qiyk'u. Mana maacar Efratne yəqqə k'eyxhı. Efratın g'iyıniyn do Bet-Lexem vodun.

İzrailik'le Yusufun dixba g'avcu qiyghanan:

– İnbı vuşbune?

Yusufee dekkıs inəxüd cuvab qele:

– Allahee inyaa zas huvuyn dixba vob.

İzrailee eyhen:

– Manbı zasqa qavaale xayir-düə hevles.

İzrail q'əsniy qıxha, mang'une ulepşik'le yugda g'ece deşdiy. Yusufee dixba dekkısqana qaa'a, dekkeeyib manbı xhılıbışeeqa sav'u ubbabı ha'a.

Qiyğa İzrailee Yusufuk'le eyhen:

– Yızde fıkrıeqacad qıdyayleyiy yiğın sayid aq'va g'ecıva, haane Allahee yiğın dixbab zak'le haagıynbı.

Yusufee dixba dekkıne q'aratsaysse g'avşu, mang'une ögiyl çiyelqamee k'yoyzarna. Qiyğa Yusufee

Efrayim ulyozara'ana cune sağne sural, İzrailinıd man solun sura eyxhe, Menaşşeer cune solne, İzrailyneer sağne sural ulyozara'a. Qiyğa manbı dekkısqana qaa'a. İzraileemee sağın xıl hotku k'inne nevayne Efrayimne, solun xılymee xərne nevayne Menaşşeyne vuk'lelqa giyxhe.

Qiyğa İzrailee Yusufus xayir-düə hoole:

*«Yizde dekkaaşe İbrahimeeyiy I'saq'ee ı'bəədat ha'ane
Allahee,*

*G'iyniyne yiğılqamee zı havaacine Allahee,
Zı gırgine pisvalybışıke g'attixan hı'iyne malaaikee,
Havaasre ine uşaxaaşısıb xayir-düə hevleceñ!*

*Yızın doyud, yizde dekkıneyiy cune dekkın
İbrahimuniy I'saq'ın dobud manbışıle k'ena yik'el
qale'ecen.*

Ç'iyene aq'val manbışıda nasıl geeb quvxheceñ».

Yusufuk'le dekke sağın xıl Efrayimne vuk'lelqa gıxhxı g'acumee, man mang'une yik'eençe eyxhe deş. Mang'us dekkın xıl Efrayimne vuk'lele alyat'u Menaşşeyne vuk'lelqa gıxhxhes ikkiykan. Yusufee dekkık'le eyhen:

– Dek, ğu ha'an qotkuda eyxhe deş. Şena ts'erriyna

dix eyxhe, sağın xıl mang'une vuk'lelqa gixhxhe.

Dekmee, mang'vee eyhençilqa g'idyarı, eyhen:

– Ats'an dix, zak'le ats'an. Mang'une nasılıked xədin millet g'ales, manar qıvaats'ana ixhes. Saccu mang'una k'ınna çoc mang'uler qıvaats'ana ıxha, mang'une nasılıke sa deş, geedin milletbı g'ales.

Mane yiğıl Yaaq'ubee manbışis xayir-düə hoole:

*«İzrailin vuşun dobu xayir-düə hooleng'a ağmış ha'as:
"Hasre ğu Allahee Efrayimiy Menaşşe xhinne hee'ecenva!"
eyhes».*

Mang'vee məxür Efrayim Menaşşeyle ooqana ha'a.

İzrailee Yusufuk'le eyhen:

– Yızın qik'asın yiğbı k'ane qeetxheyid, Allahee şu yik'el hivxanaa'as deş, şu dekkaaşine cigabişeeqa savaak'al haa'asınbı. Vas çocaaşilee hexxada zı Şekem axtın ciga hele. Zı mana Emorğançenbışde xılence yizde gılincikayiy vukuka g'avşu.

Yaaq'ubee dixbışis xayir-düə hoole

Yaaq'ubee dixba qopt'ul eyhen:

*Yizde k'anyaqa savaale,
Vuşde vuk'lelqa qalesınbı zı yuşan ha'as.
Yaaq'ubun dixba, sabı zal k'ırı alixxhe,
Vuşde dekkil İzrailir k'ırı gyaqqe.*

*Ruven, ğu yizda ts'erriyna dix, ğu yizda guc.
Ğu yedike zı mek'varanang'a taq'atikanang'a ixha.
Ğu gırging'ule xərna, qıvaats'ana vor.
Ğu xhyanıq akar sa'as-qa'as əxə deş.
Vak'le man ats'axxhe,
Ğu yik' hı'ı yizde tyuleeqa k'iç'uva,
Yizde xhunaşşeeşine sang'ıka g'alirxhuva,
Vake xərna ixhes deş!*

*Şimoniy Levi çocar vob,
Manbişe qəlasın ha'asva glınc xilyaqa alyaata.
Manbı qəlakanang'a adamer gyabat'a,
Yik'es ikkanang'ad manbışın həyvanar
Kara idyaalesin xhinne qaa'a.
Manbişe ək'elee aqqıyn karbı zı ha'as deş,
Zı manbışika sarçes deş.
Fiğan haa'ane manbışde qəlbışisiy
Xıl ts'its'dya'ane bahaliyvalis bed-diä vuxhena.
Zı manbışike g'abıynbı
Sacigeeqa savaales havaasaras deş,
İzrailvolle oot'alasınbı.*

*Yahud, yiğne çocaaşe ğu axtı qa'as,
Duşmanaaşına gardan yiğne xile vuxhes,
Dekkın dixbab vas k'yoozaras.*

Yızda dix, Yahud,

*Ğu k'on qoodu-soodu qööne mek'vne aslanık akar.
Ğu manzil haa'ane şırık akar, horku-qorku ç'iyel g'ilexha,
Şavusse şir g'udokana'as əxəyee?*

Paççahiyvalla Yahudne xileençe mısacab əlyhəəs deş.

Gırgıne gahbışıl vuk'lek vukkiy

Mang'unee nasılınbışisse mebinbışılqa ilğeeç'es deş.

Nimeeletteyiy gırgın milletbı k'yozarasda

Vake paççah qıdyarı.

*Yahudıqa manımee xəttə t'imilen tayangbı eyxhe,
Mang'us manbı qıdiykkın cuna əməleb çik avt'alas*

vəəxəna,

Çike hı'iyne çaxıree tanalınbıd hoğalas əxənbı.

Mang'unee uleppişin adın cıga çaxırile k'işşeyda,

Silibid niknele cagvarada ixhes.

*Zevulunun cigad deryahne mığlek ixhes,
Maa'ad gamıbi ileezaras,
Mang'un ciga Sidonnee şaharılqa hixharas.*

*Xurcunbi mugal alixhchi manzil haa'ana
İssaxar taq'atikane əməleyk akar.
Mang'us vuc manzilis ulyorzulin ciga yugda qadı,
Maana nyaq'v cus vukkanəxiib g'avcu,
Mang'vee yi'q' k'yozarı'i mebbınbışıs iş haa'ana.*

*Danir İzrailyne nasılıbıŝda sa vob,
Mang'vee cune milletis məhkama haa'as.
Dani yəqqi'ne mığlekna xoçe xhinne ixhes.
Balkanne guvuyk üvxü
Çilyna yı'qı'hina g'i'xə'əne.*

*Rəbb, zı gozet ha'an Ğu mısaiyy zı duşmanaaşike
g'attixhan ha'as!*

*Mebinbı Gadın cigabı q'əra qa'as ables,
Mang'veeyib manbı g'e'ebaşeng'a q'əra qaa'as.*

*Aşerne cigabişee otXHuniy barakayka ixhes,
Mang'vee paççahaaşisid otXHuniy alles.*

*Naftali g'avkkune maralık akar,
Mang'uke g'abıynbı geeb micaginbı vuxhes.*

*Yusufmee, xhyan ı'lqəəne cigaysneene,
Bitag'bid cabırıle g'alyıkkııyne tayangık akar.
Duşmanar mang'ulqa qəlıka vukaasıka kyoohar,
Mang'un xıleppi gucuka vodva
Mang'vee vuk xıle it'umda aqqaqqa.*

*Mang'us guc hoole vuxha
Yaaq'ubee i'bædat ha'ane Allahee.
Allah izrailiqa çoban cune syuriyqa ilyakkan xhinne ilyakka.
Mana manbişda Suva vobna.
Yiğne dekkee i'bædat ha'ana Allah
hasre vas kumagxhecen,
Hasre Mang'vee vas xayir-düa hevleceen,*

*Xəəne-ç'iyeyne xhyanbışike ğu g'its'mayk'vancen,
Vas geeb uşaxariy çavra-vəq'ə helecen.
Yiğne dekkına xayir-diä barakatnane çolbışileb geeb vob,
Ğu manisa çocaaşile qıvaats'anava,
Hasre man gırgın xayir-düəbı yiğınbı ixhecen.*

*Benyamin bahalne ümulyuk akar,
Miç'eeb k'on givku opxan,
Exhalid ing'uke-şeng'uke g'ayşuyn bit'al ha'a.*

İna ələpqi'na yits'ıq'öble (12) nasıl İzrailyna vobna. Dekkee dixbışde gırgıng'us, cus sik'ına inəxübna xayirdüə huvu.

Yaaq'ub qek'ana

Qiyğa Yaaq'ubee dixbışilqa əmr haa'a:

– Zı sık'ınne gahıle qik'asda, zas yizde xızanısqə, zale ögee hapt'iynbışide k'anyaqa əlyhəəs ıkkən. Zı Q'etğançene Efronne çoleene mağaree k'eyxhe. Mana mağara Kana'anne ölkeene Mamre eyhene cigays k'anene Maxpelayne çolee vobna. İbrahimee mana mağara nyaq'v haa'asdemee Efronusse çoluka sacıgeeniy alivşu. Maa'abniy İbrahimiyy cuna xhunaşşe Sarra, I'saq'iy cuna xhunaşşe Rivq'a k'evxhu. Zı Leayer maa'ar k'eyxhi. Man çolud, maana mağarab Q'etğançenbışisseniy alivşu.

Yaaq'ubee dixbışis əmr hav'u g'attirxhınmee, g'elybı tyuleeqa sı'ı qek'ana.

Yaaq'ubna ak'

Yusuf dekkılqa k'yorzul geşşe-geşşe mang'us ubbabı ha'a. Mang'vee cune g'ulluxçiy-doxturaaşılqa dekkın mayit mummyelamişe'ecenva əmr haa'a. Doxturaaşed İzrailin mayit mummyelamişa'an. Mana iş doxturaaşe yoq'ts'al (40) yiğna haa'a. Mummyelamişa'as manimena vaxtniyxhe vukkiykanna. Yights'al (70) yiğna misirğançenbı mang'uqa gyaaşe.

Ak'ın yiğbı ç'əveetxamee, Yusufee fironne insanaaşik'le eyhen:

– Zı vuşde ulen aqqıxheene fironuk'le eyhe, dekke zasqa k'ın g'assaras alıkkı uvhuynniy: «Zı qik'asda xhinne vor. Kana'anne ölkee zı zasda mağaree nyaq'v hav'u. Zı maa k'eyxhe». Həşde fironee zı hasrecen, dek k'eyxhı yı'q'əlqa sak'alas.

Fironee eyhen:

– Dekke nəxdıy vasqa k'ın g'assaras alıkkı, həməxürur mana k'eyxhe.

Məxür Yusuf ayk'anna dek k'eyxhas. Yusufuka sacıgee fironun delesın insanar, Misirin ağsaqqalar, Yusufneyiy dekkine xaabın gırgınbı, çocar, havayk'an. Manbışe saccu çavra-vəq'əyiy uşaxar Goşen g'alyaa'a. Manbışika sacıgee balkanaaşıl alepxıynbı, dəv'əys

hı'iyne daşk'abışe gyuv'uruynbı yəqqı'lqa qığeebaç'e.
Maa qəpəqəs-ələpəqəs devxhesınmeen insanar vooxhe.

Manbı İordan damayne şene sural, Atad eyhene cigeene atteeqa (suk mettaa'an ciga) hipxhiring'a, axtine nıq'ıka gyaşe giviyğal. Ma'ab Yusufee dekkıs yighılle yiğna ak' hoole. Mane ölkayne insanaşik'le Kana'anğançenbışik'le, Atadee hoolena ak' g'avcumee, uvhuyn: «Misirbışıqa xədıń geşşuyud». İordan damayne k'anene cigays çil-alla Avel-Mitsrayim (*Misirbışin geşşuy*) do giyxhe.

Yaaq'ubne dixbışe gırgın dekke uvhuyn xhinne ha'a. Mana manbışe Kana'anee ölkeeqa qarı, Mamreys k'anene Maxpela eyhene çoleene mağaree'ar nyuq'neeqa giyxhe. Mana mağara İbrahimee çoluka sa cıgee cus nyaq'v haa'asın ciga ixhecenva Q'etğançene Efronukeniy alivşu. Dek k'eyxhıyle qiyğa, Yusuf cune çocaşıka, dekkine ak'ıs abıyne gırgınbışıka sacıgee Misirqa siyk'al.

Yusuf çocaaşika yugra eyxhe

Dek qik'uyle qiyğa, Yusufne çocaaşe sana-sang'uk'le eyhen:

– Yusufee şi hı'iyñçina qəl yik'el avqu vuxhee, mana qəl şake qığaahas vukkiykine, şi hucoone ha'as?

Mançil-allab manbışe Yusufus xabar g'axuvu:

– Dekkee qik'asse şak'le uvhuynniy: «Yusufuk'le inəxüd eyhe: 'Hucoone ixhes, çocaaşe vas hav'una pisvalla, yik'el hivxhanee'e'». Həşded şi vake heqqa, hucoone ixhes, yiğne dekkee ı'bəədat ha'ane Allahee g'ulaaşin bınahbı yik'elixan he'ecen.

Man eyhenbı Yusufuk'le g'ayxhımee, geşşe giyğal.

Qiyğa çocar mang'usqa abı çiyelqamee k'yobzur, «Şi həşdiyle yuğun g'ular vobva» eyhe.

Yusufee manbışik'le eyhen:

– Zı nya'a Allahne vor, şu zale qəvəəq'ənas? İlyaake, şos zas pisvalla haa'as vukkiykın, Allaheeyib mana yugvalis qav'u. G'iyna şok'le g'ecenbıyiy xəppanane insanaaşina ı'mı'r g'attivxhan he'ecenva Allahee məxüd hı'ı. Mançil-alla qıməəq'ən zı şoqar vuşde uşaxaaşiqar ilyakkasda.

Yusuf manbışıqa g'üvənara yuşanı'ı manbışis yik'bı hele.

Yusufun qik'uy

Yusuf cuneyiy dekkıne xizanıka Misir axva. Yusufee vəşşe yits'ille (110) sen ha'a. Mang'uk'le Efrayımın uşaxarıb nevbıb g'oocenbı. Menaşşeyne duxayne Maxiriyne uşaxaasıb mang'vee dekvalla haa'a.

Sabara gah ılğevç'uyle qiyğa Yusufee çocaaşik'le eyhen:

– Yızda qik'asda gah k'ane quvxheeyib, Allahee şu yik'el hivxanaa'as deş. Allahee şu ine ölkeençe qığaa'asınbı. Mang'vee k'ın g'assır İbrahimıs, I'saq'ıs, Yaaq'ubus hevlesva uvhiyne cigeeqa şu quvkees.

Qiyğa Yusufee İzrailybışısqa k'ınbı g'assaras alıkkı eyhen:

– Allahee şos huvuyn cuvab mısacad yik'el hixan ha'as deş. Şunad əlyhəəng'ə, yızın bark'vbı inyaa g'ılyma'a, şoka qıkkee.

Yusuf vəşşe yits'ille (110) sen hı'ı qek'a. Mana Misiree mummyelamış hı'ı tabuteeqa giyxhe.

Allahee qopkuyne insanaaşis xayir-düə hoole

Rəbbilqa şukur hee'e!

Nimee baxtivariy Rəbbile qəyq'ənna,

Mang'un əmirbi yik'eençe ha'ana!

*Qəyq'anang'un uşaxar ç'iyeyne aq'val gucuka vuxhes,
Qopkuyng'unbişde uşaxaaşeeb xayir-düə alyapt'as.*

Qopkuyndı karnanbı, barakatnanbı vuxhes,

Manbışda qopkuvalla, mısacab aagvales deş.

Miç'axiyvaleeyid qopkuyndışdemee nur ixhes,

Manbı yugun, rəhi'mikan, qopkuyndı insanar vob.

*Qidiykkın borcbı helenbışıqayiy horbı hidya'anbışıqa
yugna t'mı'r vuxhes.*

*Məxbin insanar mısacab qaçaaxaras deş,
Qopkuyn insanar hammaşe yik'bişee aaxvas.
Manbı pisde xabarile qəvəəq'ənas deş,
Rəbbilqa qibzırva manbışın yik'bi it'umda ixhes.
Manbışın yik'bi it'umda vod, manbı qəvəəq'ənas deş,
Manbışik'le con duşmanar avub aaxva g'avces.
Manbişe con var-devlet, kar deşinbişis qidiykkın bit'al hı'ı,
Manbışda qopkuvallab hammaşiyis aaxvas,
Manbışde gucus geeb hı'rmat gyuvxhes.*

*Karai'dəəne insanık'le man g'acu qəl vuxhes,
Manbişe mizyar ats'ak'vanas, əəq'əsinbı.
Manbişis ıkkananbı ixhes deş.*

Rəbbik Allahık akarna vornane?

Rəbbilqa şukur hee'e!

*Rəbbin nukarar, şukur hee'e,
Rəbbine do Yus şukur hee'e!
G'iyniyke şaqa, gırgine gahbıışis
Rəbbin do axtı qe'e!
Şargıle garbılqamee
Rəbbine do Yus şukur hee'e!*

*Rəbb gırgine milletbıışile axtıra vor,
Mang'una xəbvallab xəybıışileb axtıba vob!
Axtıne xəybıışeene taxtıl gyu'urne,
Yıışde Rəbbik Allahık akarna vornane?
Xəəqə, ç'iyeyqa
K'yorzul ilyakkana Mana vor.*

*Mang'vee vuççud deşda, toozençe suğoots'a'a,
Goreençena fağırır axtı qa'a,
Manbı cone milletne ç'ak'inbışıka,
Sacigee gyuv'ar haa'asva.
Mang'vee uşax dexhene xhunaşşeyş uşaxar hoole,
Məxiir mənğ'i'ke baxtivarna yed hee'e.*

Rəbbilqa şukur hee'e!

Kitabeedınbı

Yusufun nyak'bı	5
Çocaaşe Yusuf massa hele	7
Yusuf Potifarne xaa	13
Yusuf zindaneeqa araççe	15
Avquynbışın nyak'bı	15
Fironuk'le g'acuyn nyak'bı	20
Yusufun Misirna xərna ıxhay	26
Yusufun çocar Misirqa abayle	29
Çocar Kana'aneeqa siviyc'al	33
Misireeqana q'öb'esda safariy	36
Avguna kasa	41
Yusufee çocaaşik'le vuc vuşu ıxhay eyhe	46
Yaaq'ubun Misirqa hark'iniy	50
Yaaq'ubuke (İzrailike) g'abıynbı	52
Yaaq'ubık'le Yusuf g'ece	55
Mısvalybınang'a Yusufee Misiris	
xəbvalla haa'a	58
Yusufee dekkıs cuvab hele	60
Yaaq'ubee Efrayımisiy Menaşşeeys	
xayir-düə huvu	61
Yaaq'ubee dixbışıs xayir-düə hoole	66

Yaaq'ub qek'ana	77
Yaaq'ubna ak'	78
Yusuf çocaaşika yugra eyxhe	80
Yusufun qik'uy	81
Allahee qopkuyne insanaaşis	
xayir-düə hoole	82
Rəbbik Allahık akarna vornane?	84

